

תולדות ב

א. **„ויגדלו הנערים”** –

גדילה רוחנית

בקשר לנאמר בתורה¹, „ויגדלו הנערים”. נאמר ב„ילקוט שמעוני”²: „ועשו היה בכלל אלא שקלקל במעשיו”. כלומר. המשמעות של „ויגדלו” איננה רק גדילה בגשמיות, בשנים, אלא גדילה ברוחניות, כפי שאומר ה„ילקוט שמעוני” לפני כן „האדם הגדול בענקים”³. .. הגדול אלו אברהם יצחק ויעקב שנקראו גדולים”. ומה שאנו רואים לאחר מכן שעשו לא היה „גדול” ברוחניות, כי אם להיפך – רשע, הרי זה משום ש„קלקל במעשיו”.

גם ה„זהר”⁴ מפרש, שהכוונה של „ויגדלו הנערים” היא לגדולה רוחנית, ואלה דבריו: „ויגדלו הנערים, סטרא דאברהם גרים לו לאתגדלא וזכותיה סייע לון (=הצד של אברהם גרם להם גדולה וזכותו סייעה להם) הוא הוה מחנך לון במצוות .. לאסגאה (=להרבות את) יעקב ועשו” – ובכך מודגש הרעיון ומפורש יותר מאשר לפי הפירוש הנ”ל של ה„ילקוט שמעוני”:

את דברי הילקוט שמעוני ניתן לבאר

(ולפחות בדוחק), שהגדלות הרוחני האמורה לגבי עשו ב„ויגדלו” אינה גדלות רוחנית בפועל, אלא רק האפשרות להיות גדול ברוחניות, „אלא שקלקל במעשיו”.

אך ב„זהר” נאמר במפורש, שהמשמעות של „ויגדלו” היא שיעקב ועשו נעשו גדולים ברוחניות בפועל, ועד כדי קיום המצוות במעשה – „הוא הוה מחנך לון במצוות”.

ויש להבין: כיצד ייתכן לומר שעשו היה ראוי להיות גדול ברוחניות כשלעצמו, ויותר מכך, שהוא אכן היה גדול בפועל, ורק לאחר מכן „קלקל במעשיו”, כאשר על הפסוק⁵, „ויתרוצצו הבנים בקרבה” אומרים חז”ל⁶ ובוהר עצמו⁷ מובאים הדברים מיד לאחר הפירוש הנ”ל על „ויגדלו הנערים”, שכבר במעי אמו „נמשך” עשו לעבודה זרה?

יותר מכך: מיד לאחר „ויגדלו הנערים” ממשכה הפסוק ואומרת „ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה”. כלומר, שגדילתו של עשו – „ויגדלו” – התבטאה ב„ויהי עשו איש יודע ציד”. וכיצד ייתכן לומר שהכוונה של „ויגדלו” היא לגדולה רוחנית?

(1) פרשתנו כה, כו.

(2) יהושע רמז כג.

(3) יהושע יד, טו.

(4) פרשתנו קלה, סע”ב. – ביאור ג’ הענינים שבפעולת אברהם על יעקב ועשו ראה לקוטי לוי יצחק לזר שם.

(5) פרשתנו כה, כב.

(6) ב”ר פס”ג, ו. פרש”י עה”פ.

(7) קלט, רע”א.

ב. ההתנהגות במעי האם נשכחת אך משאירה רושם

לכאורה ניתן להשיב על השאלה הראשונה שלעיל:

חז"ל⁸ אומרים על התינוק במעי אמו – „מלמדין אותו כל התורה כולה .. וכיוון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטריו על פיו ומשכחו כל התורה כולה.“ ויש לומר, שהסיבה העיקרית לכך היא, שאילו לא ישכח את כל התורה כולה תיפגם בחירתו החפשית, שהרי יש צורך בקיום „נתתי⁹ לפניך .. את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע“ באופן שווה.

מכך מובן גם בענייננו, שבעת לידתו נשכחה מעשו „התנהגותו“, „להימשך“ לעבודה זרה, כדי שתהיה לו בחירה חפשית, והחינוך שהעניק לו אברהם וכו' השפיע בכל עוצמתו.

אך אין די בכך, כי בסופו של דבר השאירה עליו התנהגותו במעי אמו רושם מסויים, תכונה של משיכה לעבודה זרה, שהביאה לידי פרישתו אל העבודה הזרה בגדלותו. כנאמר במפורש בזהר שפרישתו לעבודה זרה בבגרותו היתה „בגין כך“ שזוהו „דוכתיה דאתחזי ליה“¹⁰ (=מקומו שנראה לו), מפני משיכתו לעבודה זרה במעי אמו.

בדומה למתרחש בצד הקדושה,

כדלעיל, בלימוד כל התורה כולה במעי אמו, הרי למרות שלאחר מכן „משכחו כל התורה כולה“, בכל זאת נשאר בילד רושם מסויים מלימוד זה¹¹ המביא לידי כך ש„יימשך“ לתורה.

ואם כך, חזרה השאלה למקומה: כיצד ייתכן לומר „ועשו היה בכלל (ה„גדולים“) אלא שקלקל במעשיו“?

ג. יעקב ועשו חפצו בשני העולמות

על הפסוק⁵ „ויתרוצצו הבנים בקרבה“ אומרים חז"ל¹² פירוש נוסף, שה„התרוצצות“ והמריבה בין יעקב לבין עשו היתה „בנחלת שני עולמות“, „בשביל העולם הזה והעולם הבא“.

ותמוהו¹³: מה היתה המריבה בין יעקב לעשו? עשו רצה את העולם הזה ויעקב – את העולם הבא. ואם כך לא היה להם על מה לריב!

הכרחי לומר, שעשו לא רצה רק את העולם הזה, ויעקב – לא רצה רק את העולם הבא, אלא כל אחד מהם חפץ את שני העולמות.

ותמוה: מדוע רצה עשו הרשע את העולם הבא?¹⁴

(11) אזה"ת שה"ש ריש ע' עג. וראה מפרשי העי' נדה שם. לקו"ת שלח מד, א. אזה"ת ראה ע' תרלח. לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 12.

(12) יל"ש ופרשי" עה"פ. סדר אליהו זוטא פי"ט (אבל שם משמע שלא הי' בזה מריבה).

(13) ראה גם של"ה פרשתנו רפט, א.

(14) ראה תנחומא תרומה ט (ותנחומא באבער שם ז) דיעקב שותף עם עשו בעוה"ז, אבל עשו אינו שותף עם יעקב לעוה"ב.

(8) נדה ל, ב.

(9) נצבים ל, טו.

(10) שמוה משמע שזה הי' יותר מ„טבע .. (שרק) מוכן לחסרון“ (שמונה פרקים להרמב"ם רפ"ח. ע"ש). וראה ב"ר שם.

ואילו כאן אומרים, שאף לפני היוולדו – כלומר, אף לפני התנתקותו מקשריו עם יצחק ורבקה – הוא כבר נמשך לעבודה זרה!

ועד כדי כך היה זה מושרש אצלו, שהדבר השפיע, כנאמר בדברי הוזהר שלעיל על פרישתו לעבודה זרה בבגרותו.

ה. „מעשה אבות סימן לבנים”

ההסבר לכך הוא:

ידוע²¹ בענין „מעשה אבות סימן לבנים”, ש„מעשה אבות” מהווה נתינת כוח לעבודת ה„בנים” – ישראל. מכך מובן, שכל אופני עבודת ה' אצל ה„בנים”, קיימים גם, ולפחות כ„סימן”, במעשה אבות.

הרמב”ם מבאר ב„שמונה פרקים”²² בהרחבה את שני אופני העבודה הרוחנית – „החסיד המעולה”, המתאווה מלכתחילה רק לטוב, ו„הכובש את יצרו”, אשר „מתאווה לפעולות הרעות .. ויכבוש את יצרו”.

ונדרש הסבר: אם „האבות הן הן המרכבה”, כדלעיל – היכן ה„סימן לבנים” של „מעשה אבות” לעבודה של „כובש את יצרו”²³?

ד. בנו של יצחק נמשך לעבודה זרה במעי אמו?

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר תחילה את מאמר חז”ל שלעיל, שכבר במעי אמו נמשך עשו לעבודה זרה, שהרי לכאורה הדבר תמוה ביותר:

האבות היו „מרכבה”¹⁵ לרצון העליון, כפי שמסביר אדמו”ר הזקן בתניא¹⁶ ש„כל אבריהם כולם .. (ו)לא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם”. ומובן, שכל ילדיהם נולדו בשיא הקדושה, וקיים בהם „כח האב”, ואף יותר מכך, עצמיותו של האב¹⁷. כיצד ייתכן. אפוא שבנו של יצחק יימשך בעצם טבעו לעבודה זרה!?

העובדה שעשו נעשה מאוחר יותר לרשע אינה מעוררת קושי, כי „קלקל במעשיו” – כל אדם הוא בעל בחירה חפשית להתנהג כרצונו, ועשו בחר (מפני סביבתו, הכנעני אשר אנכי יושב בקרבו, התעסקותו עם נמרוד¹⁸ וכדומה), לקלקל במעשיו. אך אלה הם „מעשיו” – המעשים שהוא בבחירתו קלקל בהם. הדבר לא נבע מיצחק ח”ו. אלא. כפי שמדייקים חז”ל בלשונם¹⁹ „יצחק יצא ממנו עשו”, עשו יצא ונפרד²⁰ מתחמו של יצחק.

(15) ב”ר פמ”ו, ו. פפ”ב, ו.

(16) פכ”ג.

(17) ראה גם לקו”ש [המתורגם] חט”ו ע’ 208

ובהנסמן בהערה 35 שם.

(18) רש”י פרשתנו כו, טו (מב”ר עה”פ. פדר”א

פכ”ד. תיב”ע פרשתנו כה, כז. ועוד).

(19) פסחים נו, א. ועוד.

(20) לקו”ת ואתחנן ה, א. שה”ש ט, ד. ובכ”מ.

(21) ראה לקו”ש [המתורגם] ח”ה ע’ 80 הערה 20.

חט”ז ע’ 82 הערה 12 (ועוד). וש”נ.

(22) פ”ו.

(23) אף שבדוחק י”ל עכ”פ בנוגע לאברהם – שעד שלימותו בהכיר את בוראו והיותו מרכבה היתה עבודתו באופן של כובש את יצרו (ולמעשה מב”ב יו, א ובתוד”ה שלשה לא שם).

ה"כובש את יצרו" היא, שה"גבורה"²⁵ נגד היצר מבטאת את הקשר החזק שלו אל הקדוש־ברוך־הוא – שלמרות שהוא מתאווה לפעולות הרעות, בכל זאת אין הדבר מחליש את רצונו לציית לקדוש־ברוך־הוא ולפעול רק טוב.

ובדומה לכך – ואף יותר – היא מעלתו ו"גבורתו" של בעל התשובה²⁶, שלמרות כשלונו בעבירה, הרי הקשר הפנימי עם הקדוש־ברוך־הוא חזק כל כך, עד אשר הוא מביאו לידי כיבוש הרע – חרטה על העבר ושיבה לעבודת ה'.

ולכן, "מעשה אבות סימן לבנים" הוא גם לגבי העבודה של "כובש את יצרו" ועבודת התשובה, כי ההתקשרות החזקה הזאת אל הקדוש־ברוך־הוא, ששום דבר אינו יכול להחלישה, ניתנת בירושה מן האבות אשר היו תמיד "מרכבה" לקדוש־ברוך־הוא באופן שבלתי אפשרי היה הפסק, "אפילו שעה אחת"²⁷.

ולכן, אם כי "גבורתם" של האבות התבטאה בפועל רק כלפי העיכובים שמבחוץ, הרי הגורם ל"גבורה", שזוהי ההתקשרות החזקה לקדוש־ברוך־הוא, היא מהווה נתינת כח לבנים לגבי ההפרעות שלהם מבפנים²⁸.

יותר מכך: "כובש את יצרו" אינו מבצע רע למעשה. הוא רק מתאווה ל"פעולות הרעות", אך בפועל – "יעשה (רק) הטובות". אך קיימת אצל ישראל העבודה הרוחנית של תשובה, תיקון מעשה שאינו טוב – וכיצד ייתכן ענין של תשובה במשמעותה הפשוטה ב"מעשה אבות", כך שיהא "סימן (ונתינת כח) לבנים"?

1. "הכובש את יצרו" בעבודת האבות

לכאורה ניתן היה להשיב, שלמרות שלאבות לא היו שום הפרעות מבפנים ח"ו²⁴, אך היו להם הפרעות מבחוץ, מסביבתם, כדלעיל, שאת זאת היה עליהם, "לכבוש".

יוצא, שעבודתם נחלקה לשניים: העבודה בעליה מדרגה לדרגה בקדושה עצמה, וההתגברות על המכשולים מבחוץ – שההתגברות וה"כיבוש" בעבודת האדם מהוות נתינת כח וסימן לבנים בעבודתו של ה"כובש את יצרו".

אך הסבר זה אינו מספיק, לכאורה. כי במספר פרטים קשה יותר להיות "כובש את יצרו", להתגבר על הפרעות מבפנים, מאשר להתגבר על מכשולים מבחוץ. ולפי זה: כיצד היתה לישראל נתינת הכוח לעבודה זו ממעשה האבות?

אחד ההסברים לכך הוא: מעלתו של

25 אבות רפ"ד.

26 ראה רמב"ם הל' תשובה (פ"ו ה"ד), טעם טעם החטא ופירש ממנו וכבש יצרו.. כובשים יצרים יותר מהם (צדיקים). וראה מאמרי אדה"ו – תקס"ט ע' ריד.

27 ל' התניא רפ"ד.

28 ואף שיש עילוי בתשובה (מאהבה) שעל ידה ודונות נעשו לו כזכיות (יומא פו, ב) – הרי [נסף

24 להעיר מזה שאברהם, כבש את רחמיו כו". אבל לכאורה אי"ו דומה כלל להענין דכובש את יצרו.

ז. עשו – אפשרות לעבודת

„הכובש את יצרו“

כיון שעבודת האבות נחלקה לשני הסוגים שלעיל, השתקף הדבר גם אצל ילדיהם: היו לאבות שני סוגי „תולדות“, בהתאם לשני סוגי העבודה²⁹ – „החסיד המעולה“, ו„הכובש את יצרו“:

ובעניננו, אלה הם „תולדות יצחק“ – „יעקב³⁰ ועשו האמורים בפרשה“³¹; יעקב הוא „איש תם יושב אהלים“ – „החסיד המעולה“. ועשו הוא „איש יודע ציד...“ – בהתאם לעבודה של „כובש את יצרו“. והבחנה זו התחילה כבר בעת

לזה שעי' הנסיונות שנתנסו האבות נפעל עילוי זה גם אצלם (ראה דרמ"צ (קצא, א"ב) שעי' נסיונות מבררים הניצוצות שבגק"ט כמו ע"י תשובה), הנהן עילוי זה הוא תוצאה מעבודתו, מחמת גודל אהבתו לה' (תניא פ"ו), שזו הרי היא ירושה מהאבות.

וכן מה שבע"ת משכי לי' בחילא יתיר (זח"א קטט, ב), שמצד זה בע"ת יותר נעלה ממעלת ומדרגת אברהם איבנו שה' מרכבה (ראה בארוכה דרושי מי יתנך – מאמרי אדה"ו תקס"ה (כרך א) ע' תפו ואילך. אה"ת שה"ש (כרך ב) ע' תרנא ואילך. ובכ"מ). – אולי י"ל דאין זה מצד נפשם האלקית, כ"א מצד נפשם החיננית כשמתהפכת לקדושה (כמבואר בארוכה בדרושים הני"ל), אבל עצם (וסיבת) הקירוב של הבע"ת לקדושה הוא מצד תוקף ההתקשרות של נפח"א (הבא בירושה מהאבות).

(29) שזוהו „תולדות“ הצדיק ברוחניות, ד„תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים“ (רש"י ר"פ נח מ"מ"ד ותנחומא עה"פ. וראה סוטה מו, סע"א: מאי פירות .. מצות).

(30) ועד"ו בתולדות אברהם – יצחק וישמעאל.

וגם אצל יעקב היו מעין ב' סוגים אלו, ע"ד החילוק דיששכר וזבולון (וראה אה"ת פרשתנו קנד, סע"א). וראה ב"ר (פפ"ד, יט) בנוגע לראובן: אתה פתחת בתשובה.

היותם „תולדות“ – ויתרוצצו במעי אמם.

אך ההבדל הוא: אצל האבות, אשר הן הן המרכבה לא תיתכן מציאות של רע ח"ו, ואילו אצל תולדותיהם, שאין הם „אבות“ אלא מחוץ להם, אפשרית מציאות של רע, אלא שבהיותם תולדותיהם של האבות אין זה רע ממשי וגמור³², אלא באופן שמציאותם היא רק כדי לבצע באמצעותם את הענין של כובש את יצרו.

בדומה למבואר במאמר חז"ל³³, „איני יודע באיזה מהם חפץ, אם במעשה אלו (מעשיהן של רשעים) אם במעשה אלו (מעשיהם של צדיקים)“. שהרי, לכאורה, תמוה: איזו דעה יכולה להיות שהקדוש־ברוך־הוא חפץ במעשיהן של הרשעים?

מוסבר על כך³⁴, שחפצו של הקדוש־ברוך־הוא במעשיהן של רשעים הוא חפצו בכיבוש המעשים, עבודת התשובה. מצד הקדוש־ברוך־הוא, אשר „לא יגורך רע“³⁵, הרי המציאות של „מעשיהן של רשעים“ איננה הרע שבכך ח"ו, אלא עבודת התשובה הבאה בעקבות זאת³⁶.

(32) ובפרט שבנוגע לעובר במעי אמו לכאורה לא שייך לומר שיש בו (צידור) רע בפועל, כ"א בכח. – ועיין סנה' (צא, ב. ב"ר פל"ד, י) מאימתי יצה"ר שולט באדם כו'. (33) ב"ר ספ"ב.

(34) אה"ת עקב ע' תקה (וראה יפ"ת לבי"ר שם). וראה לקו"ש [המתורגם] חט"ו ע' 191 הערה 49.

(35) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר ג, ג.

(36) להעיר מלקו"ש חט"ז ע' 412 ואילך.

לגבי „נחלת שני עולמות“: כל אחד משני אופני העבודה כלול גם מהאופן השני: גם „החסיד המעולה“ צריך לעבוד דוקא בעולם הזה, ומצד שני, חייב גם הכובש את יצרו לעלות מדרגה לדרגה בקדושה עצמה – הוא חייב להתנתק מהעולם הזה, אפילו מהעבודה עם הגשמיות של העולם הזה – בירור וזיכוך העולם הזה והפיכתו לקדושה³⁷ – ולהתמסר מפעם לפעם לעבודה של ה„עולם הבא“ שבעולם הזה – עבודת „יושב אהלים“.

אך ההבדל ביניהם הוא: ירידתו של החסיד המעולה אל העולם היא לצורך העולם הבא – להגיע על ידי העולם הזה לדרגה נעלית יותר בעליה בקודש. ואילו אצל הכובש את יצרו, להיפך: התעסקותו בענין של „יושב אהלים“ היא כדי שעבודתו בעולם הזה תהיה מושלמת.

ולפיכך, מצד ענינו של יעקב „יושב אהלים“ החלטתו היא שצריך לרצות את העולם הבא, וגם העולם הזה הוא לצורך העולם הבא. אך מצד ענינו של עשו העיקר הוא העולם הזה – המעלה הנובעת מהעבודה בעולם הזה – ועבודת העולם הבא היא לצורך העבודה בעולם הזה.

ט. „איש יודע ציד איש שדה“ למעליותא

בכך מובנים גם דברי חז"ל

37 ראה לקו"ת בלק (עב, א"ב) דבשבת אין צ"ל בעדות הבירורים, „כי בשבת אנו בבחי' ישראל“.
וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ח ע' 122 הערה 35 בפירושו מרז"ל (אבות פ"ד מ"י), „הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה“.

וכך לגבי עשו: היותו והיוולדו עם תכונה של משיכה לעבודה זרה, היה מצד יצחק רק כדי לאפשר באמצעות זאת עבודה של כובש את יצרו.

אך כיון שעשו היה בעל בחירה, הוא „קלקל במעשיו“ ו„יצא ממנו“ – הוא התנתק מקדושתו של יצחק ויישם את הרע מן הכח אל הפועל.

ה. המריבה על נחלת שני עולמות

לפי זה ניתן להבין גם את ה„התרוצצות“ והמריבה בין יעקב לעשו אודות „נחלת שני עולמות“: כיון שמדובר כאן על עשו עוד בהיותו במעי אמו – כלומר, עוד בהיותו בתחום הקדושה כדלעיל – מובן, שרצונו או בעולם הזה היה בקדושה, למעליותא, הבאה כתוצאה מהיותו „תולדות“ יצחק –

אחד ההבדלים בין העבודה הרוחנית של „החסיד המעולה“, לבין „כובש את יצרו“ הוא: אצל ה„חסיד המעולה“ שעבודתו היא עליה מדרגה לדרגה בקדושה עצמה, מורגש שהעיקר והמטרה היא שלימות העליה – העולם הבא, שהוא עולם ברור ללא תערובת של טוב ורע, כולו קודש, ולכך הוא שואף.

ואילו אצל הכובש את יצרו מורגש, שעיקר המעלה היא העבודה בעולם הזה, שיש בו מניעות ועיכובים והעלמות והסתרים והוא מתגבר עליהם וכובשם.

וזהו ה„התרוצצות“ בין יעקב לעשו

לשם שמים היא מבררת ומזככת את ניצוצות הקדושה הנמצאים בדברים הגשמיים.

אך כל זה כפי שהדברים הם מצד אברהם ויצחק: אך למעשה. לאחר שפסק חינוכו של אברהם⁴¹ ועשו „יצא“ והתנתק מן הקשר שלו אל יצחק, או הוא קלקל ונעשה, „איש יודע ציד איש שדה“ בפשוטות, יצא לתרבות רעה.

י. נתינת הברכות ליעקב ולא לעשו

החסבר שלעיל, שהאופן שבו עשו נולד מיצחק הוא טוב, מתאים להסברו של אדמו"ר הזקן⁴² שהסיבה לכך שיצחק רצה לתת את הברכות לעשו היא,

משום שיצחק הביט על עשו כפי שהוא בשורשו, מצד „רישיה“, ששם מודגשים הטוב והמעלה שבעבודה הרוחנית בעולם – לא להתרשם מן ההעלמות בעולם הזה, אלא להיפך, לכבוש ולהביא לידי כך שהעולם עצמו יודרך, „יתברר“ ויתעלה לקדושה.

למרות זאת נתנו הברכות דוקא ליעקב, כי רק לו היה הכוח לברר את

שב, ויגדלו הנערים“ הכוונה היא לגדילה רוחנית, והתוספת בדברי הזהר שאברהם חינך גם את עשו למצוות עד להיותו גדול ברוחניות בפועל:

בהיות לאברהם הכוח של „יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'...“³⁸, הוא השפיע על עשו, שהוא יהיה כובש את יצרו בפועל.

וזהו הנאמר בהמשך הפסוק, ש, ויגדלו“ של עשו התבטא ב, ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה“. גם ענין זה, כפי שהוא מצד אברהם ויצחק, הוא למעוליותא:

בהיותו „איש שדה“, לבצע את העבודה בעולם, הרי כדי להגבר ולכבוש את ההעלמות וההסתרים של „שדה“, צריך היה עשו להיות „יודע ציד“, כפירוש רש"י³⁹, „לצוד ולרמות“ – כמוסבר במספר מקומות⁴⁰, שכדי ליישם את העבודה בעולם יש צורך בענין ה, „רמאות“ כביכול: צריך להתלבש ב, „לבושי המתברר“. כלומר, שהנשמה תתעסק בעניני העולם, כגון אכילה ושתיה וכדומה, אשר מלכתחילה אינם שייכים אליה, ועל ידי עשייתם

38) וירא יח, יט. – ולהעיר ממשנת' (לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 209 ואילך) בהחילוק בין אברהם ליצחק, ש"ל שמכיון שאברהם ענינו המשכה מלמעלה למטה, לכן ה' בכחו לפעול על ישמעאל שיחזור בתשובה (משא"כ יצחק שלא פעל על עשו שיחזור בתשובה). ועפ"ז מובן מדוע דוקא אברהם ה' יכול להשפיע על עשו ולהנכו במצות, ולא – (אע"פ שה' אביו) יצחק.

39) עה"פ.

40) ראה ד"ה פדה בשלום תש"ג פ"ב ואילך.

ועוד. ולהעיר מברכות י, א: ערום ביראה.

41) בלשון הזהר – „סטרא"ו, וכותי" וחינוכו של אברהם. ומתאים עם מחז"ל (ב"ב טז, ב. פרש"י פרשתנו כה, ל. ועוד) שעשו מרד לאחרי מיתת אברהם. וידועה השקו"ט במ"ש רש"י עה"פ (שם, כז) ויגדלו הנערים, „כיון שנעשו בני י"ג שנה“ (ולא – ט"ו). ואכ"מ.

42) תו"א פרשתנו כ, ג. מאמרי אדה"ז – תקס"ה (כרך א) ע' יז ואילך. עה"ת (בראשית שמות) פרשתנו ע' קסב ואילך. תו"א פרשתנו יט, ד ואילך. אה"ת פרשתנו קנא, ב ואילך.

העולם הזה⁴³. דוקא באמצעות עבודה של „יושב אהלים” בכח התורה, ניתן לאחר מכן לברר את העולם הזה ולעשות מן העולם דירה לו יתברך.

יא. ההוראה:

שני סוגי העבודה

וזוהי ההוראה לעבודה בפועל:

למרות שישראל הם בני יעקב – אין הכוונה שעליהם להסתפק בעבודה של „יושב אהלים”, ואמרו חז”ל⁴⁴, „כל האומר אין לי אלא תורה אפילו...”, אלא עליהם לעבוד גם בעבודה מסוג של „איש שדה”, כי גם עבודה זו נמסרה ליעקב.

וכנרמז⁴⁵ בפירוש רש”י על „ואלה תולדות” – „יעקב ועשו האמורים בפרשה”: יהודי צריך לדעת שיש צורך בשני ה„תולדות” – שני סוגי העבודה, הן עבודת יעקב והן עבודת עשו, אך ח”ו לא כפי שהיה עשו בפועל, אלא באופן שבו הם „אמורים בפרשה” – כפי שעשו ועבודתו צריכים להיות לפי התורה.

וכדי לבצע זאת, יש להקדים תחילה את עבודתו של יעקב – „איש תם יושב אהלים” כנרמז בפירוש רש”י הנ”ל שבו הוא הופך את סדר הולדתם ומקדים את

יעקב לעשו: בתחילה צריך להתמסר ללימוד התורה, ובאופן של „איש תם”: ללמוד תורה בתמימות – לא כדי לנסות לעקם ח”ו את הכתוב בתורה ולהכניס את „יצרו” ח”ו לתורה, אלא כדי לחפש את האמת שבתורה.

יחד עם זאת יש לדעת, שאסור להסתפק בכך. לאחר העבודה של „יושב אהלים” צריך לפעול ב„שדה”, כדי „לצוד ציד” מעניני העולם ולהכין מהם „מטעמים” לקדוש-ברוך-הוא⁴⁶, אבינו שבשמים.

ולמרות שכדי ליישם עבודה זו צריך להיות „יודע ציד” – צריך „להתלבש בלבושי העולם, ולדעת במה העולם „מתלהב”, שכאשר משוחחים עם יהודי השרוי ר”ל ב„שדה” וצריך לקרבו ליהדות – אי אפשר לשוחח עמו בלשון הקודש ובסגנון המתאים ל„יושב אהלים”, אלא יש לדבר בשפת המדינה ותוכן הדברים צריך להיות ב„לבוש” המתאים ל„איש השדה”, ובלשון הרמב”ם⁴⁷: „יזרו אותו בדברים שהם אהובים אצלו לקטנות שניו... אגוזים... וכשיגדיל – מנעלים יפים, וכשיהיה שלם בשכלו יותר – ממון... יכבדוך. וכל זה מגונה, ואמנם יצטרך למיעוט שכל האדם”.

אך למרות שבינתיים הוא משוחח על המשכיה לאגוזים וכדומה, הרי משום שהוא עושה זאת בהמשך לעבודתו כ„יושב אהלים” – הדבר שומר עליו,

(43) שלכן מצינו ענין ה„רמאות” גם אצל יעקב, ד„בא אחיך במרמה” (פרשתנו כז, לה), אם לרמאות הוא בא גם אני אחיז ברמאות” (פרש”י ויצא כט, יב).

(44) יבמות קט, ב.

(45) ראה גם לקו”ש [המתורגם] חט”ז ע’ 212. לקו”ש ח”כ ע’ 341 ואילך. ולהעיר מאוה”ת פרשתנו (כרך ד) תשצט, ב ואילך.

(46) ראה תניא פכ”ז.

(47) פיה”מ סנה’ ר”פ חלק.

לזמן שבו יאמרו ליצחק „כי אתה
אבינו“⁴⁹, בגאולה האמיתית והשלימה
על ידי משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ תולדות תשנ"א)

שעבודתו בשדה תהיה לפי דרכי
התורה⁴⁸. אלה הם „תולדות יצחק...
האמורים בפרשה“.

וכאשר פועלים בשני סוגי העבודה
הנ"ל של „תולדות יצחק“, זוכים בקרוב

(49) שבת פט, ב. תו"א כא, ג. תו"ח פרשתנו י,
ג ואילך. ויצא כד, ד ואילך. ובכ"מ.

(48) להעיר מפרש"י פרשתנו שם: במרמה –
בחכמה.

